

Petar Odak*

KNJIŽEVNOST I DRUŠTVENO-HUMANISTIČKE ZNANOSTI: SOCIOLOGIJA, ANTROPOLOGIJA I HISTORIJA IZMEĐU ČITANJA I PISANJA

Sažetak

U radu se propituje odnos teorijskog registra društveno-humanističkih znanosti s književnim i književnokritičkim registrom, na primjeru sociologije (Nisbetova ideja sociologije kao umjetničke forme), antropologije (Geertzova interpretativna antropologija) i historije (Whiteova i LaCaprina kritika pozitivističke historiografske matrice). Književnost s društveno-humanističkim znanostima povezuje proces imaginacije, koji, bez obzira na narav građe koju pred sobom imaju, u dobroj mjeri dijele: to je kategorija pisanja. Kod književne kritike pak radi se o kategoriji čitanja – čitanje koje nije primjenjivo samo na tekst, već zahvaća i kontekst: kulturu ili društvo. Društveno-humanističke znanosti ne bi od ovih veza trebale zazirati, upravo suprotno, trebaju ih osvijestiti i iskoristiti, bez straha da će ti odnosi poništiti granicu između dvaju spomenutih registara, literarnog i znanstvenog.

Ključne riječi: društveno-humanističke znanosti, epistemologija, književnost, čitanje, pisanje

1. Uvod: autorefleksija u znanosti

Jedno od bitnih mjesta razlikovanja prirodnih i društvenih/humanističkih znanosti njihova je spremnost na autorefleksiju. Mislim pri tom na onu elementarnu autorefleksiju koja ide sve do propitivanja samih epistemoloških temelja znanosti. Prirodnoznanstvenici će se najčešće priklanjati poziciji koja tvrdi da su otkrića i teorije prirodnih znanosti rađane unutar područja ograničenog nalazima eksperimenata, istraživanja i promatranja, i to bezinteresnog i objektivnog eksperimentiranja, istraživanja i promatranja, stoga načelno i nemaju potrebu propitivati svoje jednom uspostavljene metodološke temelje ili problematizirati udio svoje

* Haviđićeva 28, HR-10 000 Zagreb, petarodak44@gmail.com

ličnosti i svog društvenog položaja u znanstvenom procesu, pa čak i onda kad je dobar dio procesa interpretiranje rezultata s ciljem postavljanja teorije. Dobar dio razloga je i u samoj naravi specifičnih znanosti, odnosno u suštinskoj razlici između prirodnih i društvenih/humanističkih znanosti. Sociologija je odličan primjer: s obzirom na to da je u pitanju znanost o društvu, društvenim strukturama i odnosima, sociolog koji ne bi bio svjestan i u obzir uzeo svoju duboku društvenu ukorijenjenost, u konačnici ne bi bio dobar sociolog. Slična je situacija i sa znanostima antropologije. No i unutar društveno-humanističkog područja postoje one znanosti koje će se grčevitije držati postulata objektivnosti koje su si same zadale, dijelom i na način da povlače crtu razgraničenja prema sebi inače srodnijim znanostima, a zaneseno se ugledaju na one navodno neutralne, tzv. tvrde, prirodne znanosti koje im imponiraju. Takav je i npr. dobar dio ekonomske znanosti, a upravo je maločas spomenuti pojam društvene ukorijenjenosti svih odnosa, pa tako i ekonomskih, zapravo sociološki pokušaj interveniranja u ekonomsku teoriju koja, apstrahirajući sociološku, a često i historijsku komponentu, pokušava svoju teoriju uspostaviti na principima logike, i poseže čak za čistim matematičkim modelima, uvjerena da joj je to dovoljno, čak štoviše, da je bilo što drugo previše. Prisutan je tu uvijek, a u ekonomskoj znanosti pogotovo, ideološki moment: ako su ekonomska saznanja lišena subjektivnosti, ako su objektivno ispravna, takva je onda i politika koju ona generiraju. Dakle, i među društveno-humanističkim znanostima ima onih koje odolijevaju pokušajima interveniranja u vlastite epistemološke temelje, no od takvih me ovdje više od spomenute ekonomske znanosti zapravo zanima historija - konkretnije, zanimaju me intervencije koje su historiji upućivane iz smjera književnosti i književne teorije. S jedne strane, to je shvaćanje svakog narativa, pa tako i onog historijskog, kao literarno strukturiranog, bez obzira koliko bio utemeljen na faktima. S druge, književna kritika otvara pitanja čitanja, kako tzv. sirovog materijala od kojih su ti narativi sastavljeni, tako i čitanja narativa koji su im prethodili, a koji se nužno ugrađuju u njihovo aktualno viđenje i rekreiranje povijesti. U ovom ću se radu dakle baviti pitanjima koja književnost i književna kritika postavljaju metodološkim utemeljenjima društveno-humanističkih znanosti, na primjerima sociologije, antropologije i historije.

2. Sociologija kao umjetnička forma; eksperimentalni roman

U tekstu "Sociology as an Art Form"¹ Robert A. Nisbet (1971) polazi od tvrdnje da sociologija svoja najznačajnija dostignuća treba zahvaliti misaonim procesima koje u dobroj mjeri dijeli s umjetnošću. Tu bliskost pronalazi u samim temeljima sociologije, među njenim utemeljiteljima i među njenim ključnim pojmovima kao što su zajednica, masovno društvo, anomija, racionalizacija itd. Naime, do ovih pojmova i njihovih teorijskih razrada klasični sociolozi nisu došli strogo znanstvenim metodama postavljanja problema: uspostavom hipoteze, njenom provjerom i zaključkom. Upravo suprotno, Marx, Simmel, Weber i ostali klasici sociologije svoje su teorije kovali zahvaljujući imaginaciji i kreativnosti koja je ključna i za umjetničko, npr. književno stvaralaštvo. Nisbet (1971) svoju argumentaciju uspostavlja u tri točke: (1) sociologiju ne određuje naslijeđe prosvjetiteljstva, upravo suprotno, ideje koje su tada za sociologiju specifične (anomija, alijenacija, zajednica, kaotičnost masovnog društva) zapravo proizlaze iz njenog suprotstavljanja racionalističkom pogledu na čovjeka i društvo; (2) štoviše, te središnje ideje najveću bliskost ostvaruju s umjetničkim pokretom romantizma, a što se vidi u dvjema zajedničkim ključnim temama - otuđenje u modernom društvu i slavljenje zajednice nasuprot rastućem individualizmu; i (3) postoji određena psihička sličnost između sociologa i umjetnika romantizma. Bez obzira na ovo nepotrebno i epistemološki problematično posezanje za psihologijom, Nisbetova argumentacija u suštini funkcionira: klasični sociolozi nisu radili s konkretnim i uređenim skupom problema pred sobom.

Oni uopće nisu rješavali probleme. Svaki od njih je, duboko intuitivno i s imaginacijom široka zahvata, reagirao na svijet koji ga okružuje, onako kako to radi i umjetnik te je, također poput umjetnika, postvario unutarnja i samo dijelom svjesna stanja uma (Nisbet, 1971:479).²

¹ »Sociologija kao umjetnički oblik«

² "They were not problem-solving at all. Each was, with deep intuition, with profound imaginative grasp, reacting to the world around him, even as does the artist, and, also like the artist, objectifying internal and only partly conscious, states of mind."

Tu je možda, barem što se spisateljskog stila tiče, najočiti primjer Geoga Simmela, čije je miješanje sociološkog, filozofskog i esejističkog, dakle literarnog, registra - što je, npr., vidljivo i iz izbora njegovih tekstova kod nas objavljenih kao *Kontrapunkti kulture* rezultiralo specifičnim načinom pisanja koji je razlog i određenog zazora među akademskim krugovima.³ Još jedno mjesto gdje Nisbet vidi analogiju između sociologije i književnosti činjenica je da se klasicima i jedne i druge možemo uvijek iznova vraćati: romane Virginije Woolf i studije Geoga Simmela možemo s užitkom čitati i više puta, ne iscrpljujući sva njihova značenja, dok se npr. Newtonovim *Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica*, student fizike, tvrdi Nisbet (1971), jednom kad ih apsolvira nema potrebu vraćati. Pri svemu ovom, treba napomenuti, Nisbet ni u jednom trenutku ne negira pripadanje sociologije korpusu znanosti: »Zaključak, dakle, nije da su znanost i umjetnost slične, ili da bi to trebale biti. On je jednostavniji, ali i bitno fundamentalniji: i u umjetnosti i u znanosti na djelu je isti tip kreativne imaginacije« (Nisbet, 1971:481).⁴

Od povijesnih uvjeta nastanka i geneze sociološke znanosti, a koji je povezuju s pokretom romantizma, mene više zanima ovaj drugi Nisbetov aspekt, odnosno određeni tip imaginacije koji sociologija kao znanost nužno zahtijeva – to je ono što Wright C. Mills (Rajt, 1964) naziva sociološkom imaginacijom, ali u isto vrijeme i nešto općenitije – ne nešto što razdvaja dobru sociologiju od loše, već nešto bez čega sociologije naprosto nema. Radi se, na kraju, o tipu imaginacije koji se ne treba sramiti svojih veza s literarnom imaginacijom, već ih naprosto treba osvijestiti i prihvatiti.

Slijedom ovoga, uveo bih sada, više kao ilustraciju, odnosno primjer koji dolazi iz drugog smjera, iz svijeta književnosti i književne teorije, ideju koja na svoj način dotiče vezu između književnosti i društveno-humanističkih znanosti. Radi se o konceptu eksperimentalnog

³ Naravno, drugi i bitniji razlog otpora za njegova života njegovo je židovstvo - međutim to ovdje nije tema, iako progovara o nekim bitnim aspektima, ako već ne epistemologije, a onda svakako sociologije znanosti.

⁴ "The conclusion, then, is not that science and art are or should be, alike. It is the simpler but more fundamental conclusion that in both art and science the same type of creative imagination works."

romana Émilea Zole, koji on razvija u istoimenom programatskom tekstu kojim razjašnjava načela svoje, naturalističke poetike. Zola, naime, slijedeći eksperimentalnu metodu kako ju je artikulirao fiziolog Claude Bernard, a na kojeg se u svom manifestu naveliko referira, pred književnost postavlja zahtjeve koji se inače upućuju znanosti. Ona bi trebala biti eksperimentalna, što znači da se kreativni spisateljski proces iscrpljuje u uspostavi eksperimenta, odnosno prestaje u trenutku kad pisac stvori likove i situacije u koje ih zatim ubacuje – sve što nakon toga slijedi pažljivo je, objektivno, nekreativno bilježenje rezultata eksperimenta, odnosno reakcija likova (kao nositelja određenog biološkog naslijeđa i društvene uvjetovanosti) na situacije. Zola (1979:388) se ne ustručava zaključiti: »Nedvojbeno je da je naturalistički roman, kako ga danas shvaćamo, pravi eksperiment koji romanopisac vrši na čovjeku pomoću zapažanja.« I dok se prirodnim znanostima u njihovu pretendiranju na objektivnost i ideološku neutralnost još uvijek u dobroj mjeri i gleda kroz prste, Zolina ideja – naravno, ako se je shvati doslovno – da je pisac u stanju vlastitu kreativnost izuzeti iz bilo kojeg dijela spisateljskog procesa rasipa se već na prvi pogled kao neprihvatljiva, a možda nije pretjerano reći i suluda. Zanimljiviji je zato ovaj koncept ako ga se ne shvati doslovno, već kao pokušaj artikuliranja određenog tipa imaginacije koji bi iz književnog registra mogao biti ponuđen sociologiji, odnosno kojeg sociologija već, svjesna toga ili ne, baštini iz registra književnosti. Da budem konkretniji: Balzacov pokušaj ocrtavanja društvenog života u devetnaestostoljetnoj Francuskoj zahtijeva tip imaginacije koji nije stran ni sociološkoj misli, bez obzira što ona barata društvenim činjenicama, koje su možda i empirijski provjerljive – na kraju, ona ih mora organizirati u nekakvu priču, neki tip naracije. Nasumične, suhe činjenice same ne mogu zahvatiti kompleksnost društvenog života. Nije slučajno da je Marx iznimno cijenio upravo Balzaca, i u svom se *Kapitalu* pozivao više puta na njegovo djelo.

Tako će na primjer, uspostavljajući razliku između ekonomija starog plemstva i buržoazije, za usputnu ilustraciju svoje tvrdnje da bi u buržoaskoj ekonomiji »ne puštati novac u promet značilo upravo suprotnost njegovom oplođavanju kao kapitala, a akumulisanje roba u smislu zgrtanja blaga bilo bi prava ludost«, Marx u fusnoti dodati da je upravo »kod Balzaca, koji je

tako temeljno proučio sve nijanse tvrdičenja, stari zelenaš Gobzek već podetinjio kad počinje da stvara blago iz nagomilanih roba« (Marx, 1973:519). Ekstenzivnije, u trećem tomu svog *Kapitala*, Marx će se referirati na posljednji Balzacov roman, *Paysans*:

U društvenom stanju koje je pod vladavinom kapitalističke proizvodnje i nekapitalistički proizvođač stoji pod vlašću kapitalističkih predstava. U svome posljednjem romanu, *Paysans*, Balzac, koji se uopšte odlikuje dubokim razumevanjem realnih odnosa, sjajno prikazuje kako sitni seljak, da bi sačuvao blagonaklonost svoga zelenaša, vrši ovome besplatno svakojake radove i misli da mu time ništa ne poklanja, jer ga sopsteni rad ne staje izdatka u gotovu. Tako zelenaš sa svoje strane ubija jednim udarcem dve muve. Ušteđuje izdavanja najamnine u gotovu, a seljaka, koga ostavljanje sopstvenog polja bez obrade sve više upropašćuje, sve dublje i dublje zapliće u paukovu mrežu zelenaštva (Marx, 1973:1171).

3. Geertzova interpretativna antropologija

U uvodu *Tumačenja kultura*, Clifford Geertz razjašnjava svoj zahtjev za simboličkom antropologijom, odnosno antropologijom kao interpretativnom teorijom kulture. Kultura je za njega naime semiotički problem, mreža značenja koja treba iščitati, i zato on analizu kulture vidi »ne kao eksperimentalnu nauku u potrazi za zakonom, već kao interpretativnu nauku u potrazi za značenjem.« (Gerc, 1998:11) Posao antropologa sličan je u tom smislu poslu književnog kritičara semiotičara u potrazi za značenjem u tekstu. Dakle, antropolog se ne zadovoljava golim činjenicama jer one same po sebi ništa ne govore, njegove su sirovine značenja - značenja koja ljudi pridaju svojim postupcima i postupcima drugih ljudi, a onda i način na koji oni ta značenja tumače (tzv. tumačenja prvog reda), zapisi o takvim značenjima/tumačenjima u kulturi koju proučavaju, te naposljetku zapisi drugih kolega antropologa (tumačenja drugog reda). Zbog svega toga antropologija je čitanje, i to čitanje rukopisa koji je »stran, izbledeo, pun praznina, nedoslednosti, sumnjivih ispravki i tendencioznih komentara, koji pritom nije ispisan konvencionalnim simbolima za glasove, već promenljivim primerima formiranog ponašanja« (Gerc, 1998:18).

Uz to, blisko Nisbetovoj postavci sociologije kao umjetničke forme i blisko implikacijama Zolina koncepta eksperimentalnog romana, i Geertz će uspostaviti poveznicu antropologije s književnošću:

Konstruisanje na učesnika orijentisanih opisa odnosa između berberskog poglavice, jevrejskog trgovca i francuskog vojnika u Maroku 1912. godine čisto je imaginativni čin, ne mnogo različit od konstruisanja sličnih opisa odnosa, recimo, između palanačkog lekara, njegove lakomislene, neverne žene i njenog nestalnog ljubavnika u devetnaestom veku u Francuskoj (Gerc, 1998:26).

Aludira ovdje na Flaubertovu *Gospođu Bovary* (2012) i napominje u nastavku, onako kako to radi i Nisbet, a ne radi Zola, da ne smijemo ponoviti pogrešku Emme Bovary i zanemariti da u jednom slučaju imamo posla sa stvarnim događajima, a u drugom s izmišljenim. Bitna je to razlika, ali koja ne mijenja činjenicu da su principi stvaranja priča u konačnici isti.

Dakle, kad je u pitanju odnos literature i društveno-humanističkih znanosti, mogli bismo u ovom trenutku razlučiti dvije kategorije: kategoriju čitanja i kategoriju pisanja. Prva je vezana uz književnokritičke postupke iščitavanja teksta, a druga uz literarnu imaginaciju, a obje se pojavljuju i u epistemološkoj intervenciji Haydena Whitea u historijsku znanost.

4. Literarna intervencija u historiju

Kao što sam napisao u uvodu, historija, barem ako je vjerovati Whiteu na čijem se radu ovaj dio teksta bazira, spada među one znanosti koje su upornije u nespremnosti na propitivanje vlastitih epistemoloških temelja, odgovarajući na svaki pokušaj da se procesi književnog stvaranja povežu uz posao historičara snažnim inzistiranjem na suštinskoj razlici između činjenica, kojima se bavi historija, i fikcije, koja pripada sferi književnosti. A upravo se od ovakvog povezivanja historija često mora braniti, već zbog same prirode te znanosti: možda je upravo zbog lakšeg uočavanja veze između principa pisanja književnosti i principa pisanja

historije, lakšeg u odnosu na npr. sociologiju, obrambena reakcija historijske znanosti tako jaka.

White (1985) u poglavlju "The Fictions of Factual Representation"⁵ svoje knjige *Tropics of Discourse: Essays in Cultural Criticism*⁶ ocrta genezu tog otpora. Do Francuske revolucije, historiografija je shvaćana kao umjetnička književnost, bila je dio retorike - rezultate svojih istraživanja pred čitateljsku je publiku mogla iznijeti samo uz pomoć tehnika reprezentacije koje je dijelila s poezijom. To je bilo sasvim jasno i nije shvaćano kao problem. Međutim, nakon Francuske revolucije javlja se otpor prema svim oblicima mita (što uključuje i krivo shvaćanje povijesti i povijesnih procesa i nerealna očekivanja o društvenim promjenama) i od strane političke desnice, koja ih je krivila za nastanak revolucije, i od strane ljevice, koja ih je krivila za loša skretanja revolucije i njen konačni rasap. Tu je stradalo i dotadašnje shvaćanje historiografije: odbacivanje mitskih oblika mišljenja na koje se pozivalo, uključivalo je u sebe i defikcionalizaciju, a historičari su počeli vjerovati da su različite interpretacije povijesnih događaja rezultat pojedinačnih podlijevanja ideološkom mišljenju i da je, ukoliko se ideologiji izmakne, prava, činjenična istina uhvativa (White, 1985:123-125).

White, međutim, na ovo shvaćanje ne pristaje i smatra da bi historija trebala prihvatiti činjenicu da je pričanje priča, odnosno donošenje, kako on to naziva, »verbalnih slika ,stvarnosti'« ključni dio historiografskog posla. Ono na što se treba fokusirati nije pitanje prirode događaja kojima se književnici, odnosno historičari bave, dakle suprotstavljanje izmišljenih događaja i onih koji su se zaista dogodili, već na činjenicu preklapanja tih dvaju tipova komunikacije, historijskog i književnog. White će, kako izvještava Lloyd Kramer (2001) u tekstu »Književnost, kritika i historijska imaginacija: književni izazov Haydena Whitea i Dominicka LaCapre«, slijedeći upravo književnu kritiku, a u prvom redu arhetipsku kritiku Northropa Fryea (2000), zaključiti da postoji ograničen broj tropa, struktura unutar kojih se

⁵ »Fikcionalnost u predstavljanju činjenica«

⁶ *Tropi diskursa: ogledi u kulturnoj kritici*

historijsko, baš kao i literarno pripovijedanje, može ostvariti (a za Whitea te su strukture čak lakše uočljive u historiografskim nego u književnim tekstovima).

Može se reći da povjesničari, ništa manje nego pjesnici, postižu ‚objasnidbeni efekt‘... ugrađujući u svoje pripovijedanje značenjske obrasce slične onima koje izravniije nudi književna umjetnost kultura kojima pripadaju (White, u Kramer, 2001:158).

Međutim, kako dalje navodi Kramer (2001), ova Whiteova strukturalistička pozicija iz koje kritizira historiografsku maticu podvrgnuta je daljnjoj kritici Dominicka LaCapre, po kojem White ne ide dovoljno daleko, već u konačnici i sam upada u pozitivističko gledište koje kritizira, a po kojem ipak postoji čvrsta točka za koju bi se historiografi mogli uhvatiti. Jedina je razlika što tu točku pronalaze na različitim mjestima: konvencionalna historiografija u kontekstu (povijesnim činjenicama), a White u tekstu (tropima).

Najčešća kritika koja je bila upućivana i Whiteu i LaCapri bila je optužba za historijski relativizam. Tu optužbu oni, međutim, odbacuju i odgovaraju na način sličan Geertzovom kad se suoči s takvim tipom prigovora:

Nikada nisam bio impresioniran tvrdnjom da se, pošto je potpuna objektivnost nemogućna u ovim stvarima (što je naravno tačno), čuvstvima može pustiti na volju. Kao što je Robert Solou primetio, to je isto što i reći da se može operisati u kanalizaciji pošto je savršeno aseptično okruženje nemoguće (Gerc, 1998:46).

Dakle, objektivnost u znanostima, ako i nije uhvativa, može, ako se na nju odlučimo, djelovati kao ideal, kao naznaka smjera kojim se treba kretati.

5. Zaključno: čitanje i pisanje

U ovom radu pokušao sam inicijalno ispitati odnose koji se uspostavljaju između književnosti i književne kritike s jedne, i društveno-humanističkih znanosti s druge strane, te način na koji pojedine discipline na njih odgovaraju. Pri tom, navedene primjere ne treba uzimati kao

nužno reprezentativne za stanje u pojedinim znanostima. Naime, unatoč tome što, kako navodi Kramer (2001:146), LaCapra i White napadaju upravo historiografiju zbog njenog pokušaja da ostane »unutar književnih i znanstvenih paradigmi devetnaestog stoljeća, iako su i književnost i znanost u međuvremenu odmaknule u svojem razvoju«, Geertz će isto tako registrirati i određeni otpor prema uvođenju/prepoznavanju književnih i književnokritičkih postupaka u antropologiji, a suvremena se sociologija možda naprosto tim pitanjima u dovoljnoj mjeri ne bavi.

Ono što me prije svega u radu zanimalo mjesto je gdje se literarna i sociološka, antropološka i historijska tradicija preklapaju, a to se mjesto može artikulirati dvama kategorijama: kategorijom pisanja i kategorijom čitanja. Književna teorija, dakle, društvenim znanostima nudi poseban tip čitanja, Geertzovo semiotičko čitanje ili LaCaprino shvaćanje konteksta kao tipa teksta, koji također traži čitanje kakvo primjenjujemo na tekst (Kramer, 2001:165). Sama književnost pak nudi tip imaginacije koji je društveno-humanističkim znanostima u zahvaćanju kompleksnih društvenih pitanja nužan. Društveno-humanističke bi znanosti ove odnose trebale osvijestiti i prihvatiti. Trebale bi ih prihvatiti čak i onda, ili upravo onda, kad su im neprihvatljivi – samo refleksija o ovim epistemološkim pitanjima otvorit će im mogućnost da se takvim odnosima suprotstave. Ja, dosad je valjda već jasno, ne mislim da je to suprotstavljanje potrebno, dapače. Književnost, odnosno umjetnost uopće, nije ništa manje vrijedan oblik zahvaćanja društva nego što je to znanost. Radi se naprosto o različitim registrima, čiji odnos, svim sličnostima unatoč, ne treba relativizirati, odnosno mutiti granice koje ih razdvajaju. To je greška koju je napravio Zola, a iz koje ne profitira ni književnost ni znanost.

Literatura:

Flaubert, Gustave (2012). *Gospođa Bovary*, Zagreb: Mozaik knjiga

Frye, Northrop (2000). *Anatomija kritike: četiri eseja*, Zagreb: Golden marketing

Gerc, Kliford (1998). *Tumačenje kultura 1*, Beograd: Biblioteka XX vek: Čigoja štampa

Kramer, S. Lloyd (2001). Književnost, kritika i historijska imaginacija: književni izazov Haydena Whitea i Dominicka LaCapre, u: Hunt, Lynn (ur.). *Nova kulturna historija*, Zagreb: Naklada Ljevak, str. 144-181

Marx, Karl (1973). *Kapital: Kritika političke ekonomije, I-III*, Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod

Nisbet, A. Robert (1971). Sociology as an Art Form, in: Thompson, Kenneth; Tunstall, Jeremy (eds.). *Sociological Perspectives: Selected Readings*, Harmondsworth, Middlesex, England: Penguin Books, p. 477-481

Rajt, Mills (1964). *Sociološka imaginacija*, Beograd: Savremena škola

Simmel, Georg (2014). *Kontrapunkti kulture*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo

White, Hayden (1985). *Tropics of Discourse: Essays in Cultural Criticism*, Baltimore: The John Hopkins University Press

Zola, Émile (1979). Eksperimentalni roman, u: Beker, Miroslav (ur.), *Povijest književnih teorija: od antike do kraja devetnaestog stoljeća*, Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, str. 383-391

Petar Odak*

**LITERATURE AND SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES:
SOCIOLOGY, ANTHROPOLOGY AND HISTORY BETWEEN READING AND
WRITING**

Abstract

This paper analyzes relation between theoretical register of social sciences and humanities with that of literature and literary criticism, using examples from sociology (Nisbet's concept of sociology as an

* Havidiceva 28, HR-10 000 Zagreb, petarodak44@gmail.com

art form), anthropology (Geertz's interpretive anthropology) and history (White and LaCapra's critique of positivist historiography mainstream). Literature and social sciences and humanities, although dealing with material of different nature, share, to a large extent, a process of imagination: that is a category of writing. With literary theory, we are dealing with category of reading - reading that is not confined to text, but is also a reading of context: culture or society. Social sciences and humanities should not abhor these bonds; on the contrary, they should accept and use them, without fear that these connections will annihilate delimitation between the two mentioned registers, literary and scientific.

Key words: *social sciences and humanities, epistemology, literature, reading, writing*